

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת ארבע כנפות

122

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"ה' אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנָיו"

**כדי לזכות בדין בבטחון גמור, צריך לזכות את הרבים.
מהרצאותיו של הרב אמנון יצחק**

"ומצאת את לבבו נאמן לפניך" (נחמיה ט), עי"ז שמסר נפשו לתקון העולם וזה המציאה הכי גדולה שמצא הקב"ה בעולמו.

תחית המתים

על מעלת זכוי הרבים והשמירה שבה ומעלת המחזיר בתשובה אומר ר' יונתן אייבשיץ צוק"ל: "ולכך, אחי ורעי, כמה יקר בעיניכם לומר: "זה מחיה מתים!" ומעשה אליהו ואלישע, הוא ממבחר שבפלאים שהחיה המתים ודבר זה בידכם לעשות כל רגע ושעה, להשיב רבים מעון ולהחזיר טועים לדרך הישר. זו היא תחית המתים המוכרת! כי מה נפקה מינה בגוף, אשר תחלתו מטיפה סרוחה וסופו למקום רימה ותולעה, אבל עיקר התחיה לנשמת אדם, אשר היא נר אלקים וכבתה, חושך ולא אור, בעברו את מצות ה' ויש לה מיתה עצמית. ועל ידי החזרה בתשובה ושמוע לקול מוכיח, תשוב רוח לנדנה וחיה תחיה. ולכך אמרו (פסחים סח.): **'צדיקים בידם להחיות מתים, כל שעה ורגע' והיינו: כמו שאמרנו. לכן בבקשה מאתכם, קיימו מצות: "וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְיָךָ כְּמוֹךָ" (ויקרא ט), להוכיח עמיתו. ואמת כי רוב המוני עם, אינו מקיים מצוה זו ואינו אוהב לנפשו גם כן ואיך יאהב חבירו יותר ממנו? אבל אמת, זו היא כונתי גם כן, אם יוכיח לחבירו, גם ידו, לא תפעל רע! וכי איך יערב ללבו להוכיח לחבירו, והוא בעצמו, השרץ הזה בידו? וזו היא כונתי שאני מרבה להוכיח, אף כי יודע אני, אוי לי על שכרי, שאיני**

הש"ת! אלא זכות הרבים, היא שתצילהו יותר מן הכל!

וזו היתה הטענה על נח שלא הציל את דורו וע"כ נקרא: **"מי נח"** שהוא הגורם בבחינה הרוחנית למבול למרות צדקתו,

אין הקב"ה נושא פנים לכל בריה והכל במשפט ובעומק הדין לכל אדם. אפילו נח, שראינו מעלת נפשו בזמן המבול, אשר עמודי עולם התפלצו ולעיניו עבר חרבן עולם מלא ואח"כ ראה עולם חדש ויצא שלם בצדקתו מצד עצמו ובכל זאת, על שלא הציל את בני דורו, נענש ויצא בעל מוס.

הטפול והטרחת בזכוי הרבים, הוא מעלת נפש גדולה ומי שיש בידו לזכות הרבים, לא יצא ידי חובתו, אף אם יזכה כנח הצדיק שהיה מקים עולם חדש ונאמר בו: **"וְנַח מְצָא חַן בְּעֵינֵי ה' "** (בראשית ו) - שזה תכלית כל הבריאה. כמו שבקש משה רבינו אדון כל הנבראים: **"וְעַתָּה אִם נָא מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ"** (שמות פרק לג).

ובכ"ז אמחז"ל: **'נח מצא חן, בחסד' - אבל הקב"ה לא מצא (אותו כאברהם) (מד"ר שם), משא"כ כאברהם ע"ה כתיב:**

"כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח.." (ישעיה נד), למה אמר הפסוק: **"מי נח?"** הלא המבול בא בגלל מעשי דורו הרשע ולא בגללו? אלא, כיון שהיה בידו לתקנם בתשובה ולא עשה כראוי לעשות, נקרא המבול על שמו, כאילו הוא הביא את המבול על הארץ.!

למדנו מזה עד כמה רבה חובת המזכה את הרבים, שלא יאמר די כמה שהוא לבדו עובד את ה', אלא, ישתדל בכל כחו לזכות את אחרים בכל דרכי ההשתדלות וזה מה שפירש רש"י ז"ל על הפסוק: **"את האלקים התהלך נח"** (בראשית ו) - **'ובאברהם הוא אומר: "ה' אשר התהלכתי לפניו" (בראשית כד), נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם, היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו, עכ"ל.**

למה היה צריך נח לסעד? לפי שמהלך בצדקתו לבדו ואינו מזכה את הרבים - קשה לו לעמוד בצדקתו מפני נסיונות העולם ועל כן צריך יותר לסייעתא דשמיא. מה שאין כן אע"ה שהיה מזכה את הרבים, זה גופא, הסעד הכי גדול לעמוד בצדקתו. כמשאז"ל: **'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו'** וזה בדרך טבעי. כי מי שמזכה את הרבים באמת, זה גופא, העוז ממרום הכי גדול, שיחייב אותו שלא יחטא בעצמו.

וע"כ היתה מעלת אאע"ה רמה מאד בשלמותו לפי שזיכה את הרבים. כמ"ש ז"ל: **'אמר משה: "שלי גדול משלכם, שלא הצלתם את דורכם ואני הצלתי את דורי."** ועי"ז נאמר: **"רבות בנות עשו חיל ואת עליית על כלנה"** (משלי לא) זה משה רבינו' (מד"ר דברים).

אף אם יהיה האדם מצד עצמו כגובה הארזים גבהו, לא יעמוד בתוכחתו של

השאיפה לשלמות

עליון אלו, שאינם אומרים לנפשם די בעבודת ה' וכמה שעושים ומקיימים רצונו ית' עוד משתוקקים ליותר, כפי מה שנוהג האדם בדברים הגשמיים. נורא ומבהיל הוא העונש שכתב החוה"ל (בשער עבודת האלקים פ' ו): שמי שלא השלים מעלת 'מדבר', יהיה עונשו שיהיה דינו כדין הבהמות בעולם. כמ"ש: **"כִּי רְשָׁעִים יֵאָבְדוּ וְאֵיבֵי ה' כִּיָּקֵר כָּרִים פָּלוּ בְּעֵצָן פָּלוּ"** (תהילים פרק לז) ודינו בעוה"ב, הרע, שאין למעלה ממנו! ולפי"ז יתבאר לנו מה שמסופר בשם הגר"י מסלנט ז"ל שהיה אומר: "יודע אני, שיש לי ראש שקול כנגד אלף אנשים, אבל, לעומת זה, הרי יש עלי חיוב עבודה כנגד אלף אנשים". כל מה שתגדל המעלה, עם זה תגדל גם העבודה. ■

ומצינו בר' אליעזר הגדול שאמר: **'מימי, לא קדמני אדם בבית המדרש ולא ישנתי בבית המדרש, לא שינת קבע ולא שנת עראי ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין'** (סוכה כ"ח). כל כך היתה יגיעתו ושקידתו בלמוד התורה, נכנס ראשון לביהמ"ד ויוצא אחרון וכל היום בהתאמצות מרובה בלא שינה אפי' עראית, האפשר עוד לתבוע מאדם יותר מזה? ויתכן שתבע מעצמו תביעה יתירה מזו, שאם כבר מצא את מנקי הרחובות, הזבלים והתבנים, למה לא יקדים גם אותם?! זוהי הדרך העילאית של קדושי

בנך, מקדים כבודי, לכבודו, שנאמר: **"וּבְשֵׁנָה הָאֶחָת עֲשֶׂרָה פִּירָה בּוֹל הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי כָּלָה הַפִּית..."** (מלכים א פרק ו) ואח"כ: **"וְאֵת בֵּיתוֹ בָּנָה שְׁלֹמֹה..."** (מלכים א פרק ז) (ילקוט שמעוני שם). או לנו מעומק הדין עד היכן הוא מגיע וגודל התביעה מי ישורנה?! דוד המלך שכבודו של עצמו ככלום נחשב לו, מבזה עצמו בשביל כבוד שמים, מוסר נפשו בשביל בנין בית ה', גם אחרי ששלמה בנו בנה את בית המקדש, נקרא על שמו של דוד, **"מְזֻמֹּר שִׁיר חֲנֻכַּת הַפִּית לְדָוִד"** (תהילים פרק ל) לפי שנתן נפשו עליו ואלמלא זכותו של דוד, לא ירדה האש, אבל שהוא עצמו יבנה את הבית הקדוש, אינו רשאי! משום שהקדים כבודו, לכבוד שמים, לא התעורר בדבר למעשה, מקודם.

שופר

קול שופר וקול תרועה

את הברכה חותמים: **'ב'קול שופר'.** בתפילה אומרים: **'קול תרועה'.** טעמי הברכות.

התרועה. משום כך אנחנו אומרים בתפילה: **'ומאזין תרועה ואין דומה לך'**, שכן רק ה' היודע תעלומות לב, מסוגל לשמוע את ההתעוררות של בניו לתשובה, את הקולות הבוקעים מלבנו בעת שהתקיעות חודרות אליו. בעל ה'אמרי אמת' מגור היה אומר: נאמר שהקב"ה פותח שער לדופקי בתשובה. כיצד נפתח השער הזה? והשיב: "נאמר: **'ב'חכמה פותח שערים'** ובמסכת שבת (ק"ז): אומרים חז"ל: **'תקיעת שופר - חכמה'**. מכאן שבחכמה שבתקיעת שופר נפתחים שערי התשובה". ■

השופרות שבתפילת מוסף, שאותה תקנו חכמי ישראל, הם תקנו את הנוסח על פי הלשון שבתורה ולכן שם אומרים - **'שומע קול תרועת...'** בעל ה'אש דת' אומר: כי בשופר קיימות שתי דרגות: **'קול שופר'** ו'**קול תרועה'**. את **'קול השופר'** יכול כל אחד לשמוע, אבל את **'קול התרועה'** - הבא מלב שבור, קול ההתעוררות לתשובה הבאה עם התקיעה בשופר, היא אינה מובנת אפילו למלאכים. רק הקב"ה מסוגל לשמוע ולהבין את קול

בברכה שלפני תקיעת שופר אנו אומרים **'לשמוע קול שופר'**. ואילו את זו שבתפילה אנו חותמים **'ב'שומע קול תרועת...'**. מדוע השנוי בין שתי הלשונות? אומר ה'חתם סופר': בתורה לא נזכר השופר כלל בהקשר עם ראש השנה, כי אם כ'**יום תרועה'** (במדבר כט א), או **'זכרון תרועה'** (ויקרא כג כד). את מצות התרועה בשופר למדו במסכת ראש השנה (לג): מגזירה שוה משנת היובל שבה נאמר: **'וְהִעֲבַרְתָּ שׁוֹפֵר תְּרוּעָה'** (ויקרא כה ט). לכן, כשאנחנו באים לקיים מצות תקיעה, שהיא מן התורה שבכתב, תקנו חכמים לברך **'לשמוע קול שופר'** ורמזו בנוסח הברכה שמצות תקיעה בשופר מקורה בתורה שבעל פה. אבל בברכת

גימטריא

זכות אבות

'אבות ו-אמהות' בגמטריא 'ראש השנה'

בראש השנה להיזכר ולהיכתב לחיים טובים. ■

וגם **'ראש השנה'** בגמטריא 861. לומר לך שזכות האבות והאמהות עומדת לנו

בעל **'צבי לצדיק'** אומר: כי המלים **'אבות ו-אמהות'** עולות למנין 861

"כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאַלְקֵי יַעֲקֹב"

מה ההבדל בין "יִשְׂרָאֵל" ל"יַעֲקֹב"? ומדוע אצל "יִשְׂרָאֵל" נאמר: "חֵק"? ואצל "יַעֲקֹב" נאמר: "מִשְׁפָּט"?

מפרש ה'משך חכמה':
 "יִשְׂרָאֵל" - אלו תלמידי החכמים,
 הצדיקים. "יַעֲקֹב" - אלו פשוטי העם.
 וכן יש הבדל בין: "חֵק" ל"מִשְׁפָּט".
 "חֵק" - זה גמור. "מִשְׁפָּט" -
 הוא רק תחילתו של הדבר.

והנה, מובא בחז"ל (ר"ה
 מכות ב,ר'): 'שאלו לחכמה:
 "חוטא מה יעשה עונשו?"
 אמרה החכמה: "ימות".
 שאלו את הנביאים: "חוטא
 מה עונשו?" אמרו: "יסורים".
 שאלו את התורה: "חוטא
 מה עונשו?" "יביא קרבן
 ויתכפר".
 שאלו את ד': "חוטא מה
 עונשו?" "יעשה תשובה".

ולפי זה יש לפרש: "חֵק
 ליִשְׂרָאֵל" - דינם של הצדיקים
 כבר נחתם לטובה בראש השנה
 ולכן אצלם נאמר: "חֵק". אבל
 "מִשְׁפָּט" הוא ליעקב, להמון העם, כי
 דינם טרם נחתם ויש להם עוד עשרה
 ימים של תשובה ומי אמר שאפשר
 לעשות תשובה? ד'! לכן נאמר: "מִשְׁפָּט
 לְאַלְקֵי יַעֲקֹב"!

"כָּרַךְ אַבְרָהָם וְהִרְבָּה אַרְבָּה אֶת
 זְרַעוֹ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וַיְחַזֵּק אֶת
 שֵׁפֶט הַיָּם וַיִּרְשׁ זְרַעוֹ אֶת שְׂעַר אֵיבָיו"
 (בראשית כב יז)

אומר ה'חפץ חיים': לאחר עקידת
 יצחק מבטיח ד' את כל זאת, ולא כתוב
 כלל איזשהו תנאי מקדים כמו: "אם
 בְּחֶקְתִּי תִלְכוּ" (ויקרא כו ג). לכן ב"והוא
 רְחוּם" בימי ב' וה' אנו מבקשים: 'קולנו
 תשמע ותחונן... זכור אשר נשבעת
 לאברהם אבינו בהר המוריה...'
 שהבטחתנו ללא כל תנאים ואם כן נא
 אל תתנה; "אם בְּחֶקְתִּי תִלְכוּ"...

אלא, בתחילה: "כִּי אֲתָה תִשְׁלַם לְאִישׁ
 - כְּמַעֲשָׂהוּ" ולבסוף: "וּלְךָ ד' - חֵסֶד".
 אילפא הקשה: כתוב: "וְרַב חֵסֶד"
 וכתוב: "וְאֲמַת"?

אלא, בתחילה: היינו: כשמתחילים
 את הדין - "וְאֲמַת". ולבסוף: "וְרַב
 חֵסֶד".

אמר המגיד מוילקומיר בספרו 'עיני
 יצחק': 'בתחילה' הכונה: לעולם הזה.
 'ולבסוף' הכונה: לעולם הבא.

כשאדם נמצא בעולם הזה, ובאים
 עליו יסורים, הוא נאנח: "ד' לא מוותר
 לי במאומה, הכל הוא גובה ממני"...
 אך כשנגיע לעולם הבא, נבין עד כמה
 זה היה חסד, כי אז נבין, מה באמת אנו
 ראויים לקבל על עבירה אחת...

"כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאַלְקֵי
 יַעֲקֹב" (תהילים פ"א ה')

מה ההבדל בין "יִשְׂרָאֵל" ל"יַעֲקֹב"?
 ומדוע אצל "יִשְׂרָאֵל" נאמר: "חֵק" ואצל
 "יַעֲקֹב" נאמר: "מִשְׁפָּט"? ועוד, מדוע
 אצל "יַעֲקֹב" נאמר: "לְאַלְקֵי"?

הרה"ג שלמה לוינשטיין
 מיוחד ל"גנזי המלך"

הגמרא אומרת (ר"ה טז):
 שבראש השנה: 'כל באי עולם
 עוברים לפני כבני מרון'. מהו
 'כבני מרון'? אומרת הגמרא
 (שם יח.): 'כבני אמרנא'.
 ומפרש רש"י: 'ככבשים שמונין
 אותן לעשרן ויוצאין זה אחר זה
 בפתח קטן, שאין יכולין לצאת
 כאחד'.

אומר ה'משך חכמה':
 כשמעשרים את הבהמות,
 מכניסים לחדר אחד, את בעלי
 המום עם בהמות תמימות. כמו
 כן, מותר לערב סוגים שונים של
 בהמות דקות. אך אסור לערב
 בהמות שנוולדו לפני שנה, עם
 בהמות שנוולדו השנה.

כשאנו עומדים לדין, עומדים
 בעלי מום ותמימים, מין בשאינו מינו,
 אבל הדור הקודם עם הדור שלנו - לא
 עומדים יחד למשפט, כיון שהמרחק בין
 הדור הקודם לדור שלנו הוא הרבה יותר
 גדול ומשמעותי מאשר ההבדל בין בעל
 מום לתמים...

הגמרא אומרת (ר"ה יז): כתוב
 בתהילים (קמה יז): "צְדִיק ה' בְּכָל דְרָכָיו
 ובהמשך: וְחֵסֶד בְּכָל מַעֲשָׂיו". מקשה רב
 הונא: האם ד' צדיק (עושה דין) או חסיד
 (לפנים משורת הדין)? אלא, בתחילה -
 ד' צדיק. ולבסוף - חסיד.

אומר רש"י: "ולבסוף, היינו: כשרואה
 הקב"ה שאין העולם מתקיים בדין,
 הולך עם חסד'.

רבי אלעזר מקשה: כתיב: "וּלְךָ ד'
 חֵסֶד" וכתוב: "כִּי אֲתָה תִשְׁלַם לְאִישׁ
 כְּמַעֲשָׂהוּ"!

רמז

ר"ם ונשא

ר"מ הוא מנין השעות בעשרת ימי תשובה

כשמגיע הש"ץ אל: **"ר"ם ונשא"** חוזר ומרים את קולו - כי כמנין: **ר"ם** - יש שעות בעשרה ימים אלו, ואם עושה בהם תשובה נעשה **ר"ם**, ואם לאו, נעשה **מ"ר** חס ושלום. ■

מיד אחר שיורד שליח הצבור לפני התיבה, מרים קולו וצועק 'המלך', מיד מסתלקים כל מיני מקטרגים. משל לליסטים שתפס אדם אחד, והולוכו דרך עיר המלך. בכואו לככר העיר מקום אסיפת עם רב, צעק הנתפס בקול גדול 'המלך', וביקש את עזרת המלך ואנשיו שיצילוהו מיד מבקש נפשו. כשמוע הליסטים את הקריאה, מיד הליסטים שמט את ידו ממנו ונחבא בתוך הקהל הרב וברח על נפשו ולא נודע הליסטים מי הוא? וכך השתחרר התפוס מתפיסתו. כך אף אנו, כל השנה נמסרים אנו ביד מנוול זה, השטן, שונא נפשנו ואין אנו יכולים להמלט ממנו, עד שאף בימים אלו באים אנו יחדיו בקול המון חוגג בבית אלוקינו מקדש מעט ואז כאשר נצעק אל תשועת המלך הגדול יתברך שמו, מתירא השטן על נפשו ומסתלק מאתנו. וכן בכל התפילה כשמזכיר 'המלך' ירים את קולו ויכוון למה שכתבת. (ספר החיים' עמ' קפ)

'בפי ישרים תתהלל'

מצינו שלושה שכבשו את יצרם: **"בעז", "פלט", "יוסף"** (סנהדרין יט:), וסימן: **'בפי ישרים תתהלל'**. ויש בשלשה שמות אלו, לרמוז כי היצר הרע שבתוך האדם הוא עז וצריך האדם להשמר ממנו. וזה - **בו עז**. ותמיד הוא מוסיף והולך וחזק מאד וזהו - **יוסף**. ומכל מקום אתה תמשול בו וזהו - **פלט**. (ספר החיים' עמ' קפב). ■

יוחנן בן זכאי (ברכות כ"ח:). ולפני ראש השנה האחרון לימי חייו, כשמרן הגרא"מ שך זצ"ל בא לברכו בכרכת שנה טובה, שאל הגרי"ז את מרן הגרא"מ שך זצ"ל בדאגה: **"מה יהיה הסוף?"** ניחמו מרן הרב שך בדברי הירושלמי (ראש השנה פא ה"ג) המובאים ב'טור' (סי' תקפא) שכלל ישראל באים לראש השנה לדין כשהם לבושים לבנים ועטופים לבנים ומסתפרין ומכבסין לכבוד יום הדין, מפני שהם בטוחים שיעשה להם נס. שלא כמנהג העולם שהעומד לדין לובש שחורים ומתעטף שחורים ונהוג כאבל. **"אף כאן"**, אמר לו מרן הרב שך: **"יש להיות בטוח שיעשה לו נס"**. ענה לו הגרי"ז: **"כל זה נכון - אבל במה, במה להיות בטוח?"**!

ובאר את שאלתו, בדברי רבי שלמה אבן גבירול בפיוטו **'כתר מלכות':** **'אלקי, אם עוני מנשוא גדול, מה תעשה לשמך הגדול, ואם לא אוחיל לרחמיך, מי יחוס עלי, חוץ ממך. לכן, אם תקטלני - לך איחל ואם תבקש לעוני - אברח ממך אליך ואתכסה מחמתך - בצלך'**. ולכאורה, מה הביאור בדברים: **'אברח ממך, אליך'?**!

אלא שענין הבטחון שייך רק למי שמרגיש ויודע שהוא נמצא בצרה גדולה וסומך על הקב"ה ובוטח בו. זהו הנקרא בעל בטחון. מי שיודע שעומד לפני גשר רופף ובוטח בד' ועובר עליו, יכול להקרא בשם בעל בטחון. אך מי שסבור שהגשר איתן ועובר עליו, מה ענין בטחון לכאן...?

כי הקב"ה עוזר לאדם כמידת הבטחון בו. **"כי בו ישמח לבנו - פי"** (באותה מידה ש) **בשם קדשו בטחנו**. **"יהי חסדך ה' עלינו - פאשר"** (כפי אשר) **יחלנו לך**.

זהו ענין: **'אברח ממך אליך'**. שהוא חרד כל כך מדינו של הקב"ה, עד שאין לו מנוס, אלא בצלו. כך אנו חשים ביום הדין, כאשר: **'מלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזון, זבריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות, מי לא נפקד כהיום הזה?"** ואז אם סמוכים ובטוחים על חסדו יתברך, הרי: **'ברוך הגבר אשר יבטח בד' והיה ד' מבטחו"** (ירמיה י"ז, ז), הריהו: **'מלך עוזר ומושיע ומגן'**. אבל אם אין חרדים כדבעי, הרי הוא בגדר: **'שוטה אינו מרגיש'** (שבת יג:), אין במה לבטוח שיעשה נס...!

וסיים מרן הגרי"ז: **"וא"כ, במה אהיה בטוח!"**

(שימושה של תורה' עמ' שח)

בקריאת התורה של ראש השנה אנו קוראים:

"גַּרְשׁ הָאֱמָה הַזֹּאת וְאֵת בְּנֵיהָ כִּי לֹא יִירָשׁ בֶּן הָאֱמָה הַזֹּאת... עִם יִצְחָק" (בראשית כא י')

אומר ה'חפץ חיים': הגרוש הזה גרם לישמעאל להיות **"פרא אדם"** ויש להניח שאם היה גדל עם יצחק ביחד באותו 'חדר' היה מתעדן...

אלא האמת היא, שישמעאל היה אמנם מתעדן, אך לעומתו יצחק היה מתקלקל. מכאן רואים, שלעתים משפיע השקול להרחיק תלמיד מבית הספר על מנת שלא יקלקל אחרים.

מלך בשר ודם מתגלה לעבדיו באחד משתי דרכים: או שמתגלה לעבדיו הנאמנים כדי לקבל מהם כתר המלוכה - שכורתים ביניהם ברית שהם יהיו לו לעבדים והוא יהיה להם למלך. או שמתגלה להם דרך נקמה על שמרדו בו - ואז הוא בא עליהם בכמה מיני משחיתים, כדי להשמיד ולהרוג ולאבד ולשלוט שלל ולבוז בו.

והנה ישראל ששקועים בעבירות כל השנה, היו ראויים לדרך השני ואף השטן והמקטרגים מצפים לנקמה זו. ולכן נקרא ראש השנה: **"יום תְּרוּעָה"**, לפי שיש כאן חשש קול יללה. אך ד' חומל עלינו ומתגלה עלינו באור פניו ומתרצה לנו, כי: **"מפי עליון לא תצא תְּרוּעוֹת"** (איכה ג לח). פירושו: תקיעת שופר היא מצוה שיצאה **"מפי עליון"** וסדר התקיעות הוא ברכה משולשת המתברכת בכל ג' חלקי התקיעות, שכן: שלש פעמים **ברכה** בגימטריא **תְּרוּעָה** ואין בה שום דבר רע, לומר: שאין להפוך מילת **"תְּרוּעָה"** למילת **"תְּרָעוֹת"**. וזהו: **"לא תצא תְּרָעוֹת"**. ולכך צוה לתקוע, תקיעה - קול פשוט - קודם התְּרוּעָה ולאחריה. לומר: כי ראשיתם ואחריתם יהיה רק טוב. ומן ה"שבר" עצמו נעשה **"סבר"** ותקוה, בקריאת ש"ן שמאלית. וזהו (תהילים קמ"ו, ה'): **"אֲשֶׁר יִשְׁאֵל יַעֲקֹב בְּעִזּוֹ שִׁבְרוֹ עַל ד' אֱלֹהָיו"**

'אברח ממך אליך'

בימיו האחרונים של רבנו הגרי"ז זצ"ל, היה ירא וחרד חרדתו של רבן

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

שו"ת חברותא

האם מותר להשאר ער בסוכה?

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

מסכת סוכה דף כ:

שאלה: ידוע שיש חובה לאכול כזית פת בסוכה, בלילה הראשון של חג הסוכות (שו"ע סימן תרל"ט ס"ג). שמעתי שגם על שינה יש חובה זו, שאפילו אם אני רוצה להשאר ער בסוכה, אני חייב לקיים מצות סוכה גם בשינה. רצוני לברר: אם יש לזה מקור?

תשובה: בדף כ: שנינו במשנה: 'הישן תחת המטה בסוכה, לא יצא ידי חובתו'. ופירשו רש"י והריטב"א שהואיל ואהל (שתחת המטה) מפסיק בינו לבין הסוכה, נמצא שאינו יושב בסוכה. ואילו דעת הרי"ף שמתה בסוכה הוא מדין, סוכה תחת הסוכה, שנתבאר לעיל ט: שתחת הסוכה התחונה פסולה. והאריכו בזה הרמב"ן במלחמות והריטב"א והר"ן וחלקו עליו ובפשוטו, דעת התוספות בד"ה 'הישן' כדעת הרי"ף].
הגאון רבי ירוחם פישל פערלא בספרו הגדול על ספר המצות של רבי סעדיה גאון (חלק א' דף צ"א ע"ב) הקשה על לשון התנא: 'לא יצא ידי חובתו' וכי יש חיוב לישון בסוכה?

קושית הראשונים

להלן בדף כז. מבואר: שלדעת חכמים, אין חובת אכילה בסוכה, כי אם בלילה הראשון. (ומה שאין כן, לדעת רבי אליעזר, יש חובה באכילת שתי סעודות, בכל יום בסוכה). והקשו הראשונים מדוע במצנת סוכה, מברכים על ישיבת הסוכה כל שבעת ימי החג? ואילו במצנת מצה, אין מברכים על אכילת המצה כל שבעת ימי הפסח, כי אם בלילה הראשון בלבד?.

הבעל המאור (בסוף מסכת פסחים) כתב: יש להשיב: לפי שאפשר לאדם לעמוד בשאר ימי הפסח בלי אכילת מצה ויהיה ניזון באורז ודוחן וכל מיני פירות,

אבל בסוכה שאין אדם יכול לעמוד שלשה ימים בלי שינה (שבועות כ"ה). והוא חייב לישן בסוכה ולטייל בה, כמו שדרשו: 'בפסח תשבו' 'כעין תדורו' (כח:), לפיכך צריך לברך על סעודותיו בכל ימי החג: 'לישב בסוכה'.

פירוש הגרי"פ פערלא

הגרי"פ פערלא (שם) מפרש את

חלוקו של הבעל המאור, שבפסח יכול אדם לפטור עצמו ממצות מצה על ידי שיתקיים בשאר ימי החג שלא באכילת מצה, כגון שיאכל אורז ודוחן וכל מיני פירות וירקות, מה שאין כן בסוכה, אין אדם יכול לפטור את עצמו ממצות סוכה, שהרי אין אדם יכול לעמוד שלשה ימים בלא שינה (שבועות כ"ה). ובהכרח שיהא חייב לשהות בסוכה על מנת לישן בה והרי בסוכה יש חיוב של: 'תשבו' 'כעין תדורו' כמבואר בגמ' (שם). שאפילו חכמים החולקים על רבי אליעזר סוברים כן. ולכן אינו חייב לאכול שתי סעודות ביום, שכמו שדירתו בביתו, אם רוצה אוכל ואם רוצה אינו אוכל, אף דירתו בסוכה, אם רוצה אוכל ואם רוצה אינו אוכל. ולכן שינה שאף בביתו אינו תלוי ברצונו, אם רוצה לישן, או לא, שלכל היותר, אחת לשלשה ימים יהא חייב לישון, אף סוכה, מעיקר מצות הסוכה הוא לישון בסוכה. ואינו דומה לאכילה, שאינו מעיקר מצות הסוכה, אלא, שאם רוצה לאכול פת, חייב לאכול בסוכה.

על פי זה למד הגרי"פ, מדברי הבעל המאור: ששינה, יש בה מצוה קיומית בסוכה, בשונה מאכילה שאינה מצוה

קיומית. אף במלאכת שלמה (שם) משמע שכן הוא כונת ישובו יעו"ש.

דברי המאירי

הראשונים הביאו תירוץ נוסף על השאלה: למה, אין מברכים על אכילת מצה כל הפסח ובסוכה מברכים כל שבעה?

בשם הר" שמואל שקליי (הו"ד בספר המכתם סוכה כ"ז. ובארחות חיים הל' סוכה אות ל"ו ובמאירי סוכה כ"ז): שהחלוק בין מצה לסוכה, הוא: שבמצה בשאר ימי החג אינו אוכל לשם מצוה, אלא להשביע רעבונו, לפי שאינו רשאי לאכול חמץ ומשום כך לא נתקנה על זה ברכה, מה שאין כן הישיבה בסוכה, שאינה לצורך גופו, אלא, לשם מצוה הוא יושב, לכך תקנו עליה ברכה.

המאירי (שם) הביא את שני התרוצים הנ"ל: והוסיף על זה שכשתדקדק בדבר יפה תמצא שהכל ענין אחד. ובמסכת פסחים (קכ). הביא המאירי שני התרוצים כאחד וזה לשונו: שברכת סוכה אינה על האכילה, אלא על העכוב. והרי השינה מכלל חובות שבה ואי אפשר בלא שינה ונמצאת על כל פנים חובה. אבל מצה אפשר בבצקות של עכו"ם וסופגנין ודובשנין (מצה עשירה) כל שבעה.

לכאורה אם נדקדק מדברי המאירי נמצא: שאינו מפרש בדברי הבעל המאור, שיש מצוה קיומית לישן בסוכה וכדברי הגרי"פ, אלא כונת הבעל המאור לומר שאין הברכה על הנאת השינה, אלא על החיוב לישון בסוכה. ומכיון שמוכרח הוא להיות בסוכה, לפחות כדי לישון שאי אפשר לו בלעדיה, לכן תיקנו עליה ברכה. אבל מצה, אם הברכה היא על הנאת האכילה והאכילה בעצמה אינה מוכרחת לו, לא מצד המצוה ולא מצד המציאות ולכן לא תיקנו על זה ברכה.

ועל פי דברי המאירי אף כונת רבי שמואל משקליי כן. הרי שמכל דברי הראשונים אנו למדים שאין מצוה קיומית לישן בסוכה, שאם השינה היא מצוה קיומית, לא היו צריכים לתרוצים הנ"ל. ■

נוטריקון

'שבת תשובה'

טעמו של השל"ה לשם שניתן לשבת

הדברים הללו ואנחנו פטורים מהם, קראו לשבת 'שבת תשובה' והיא עומדת בפני עצמה. ■

אומר השל"ה: **תשובה** - היא ראשי תבות: **תענית, שק, בכונה, הספד** וצדקה. ומאחר ובשבת אין מקום לכל

השל"ה נותן הסבר מיוחד לשמה של השבת שבין ראש השנה ליום הכפורים - 'שבת תשובה'.

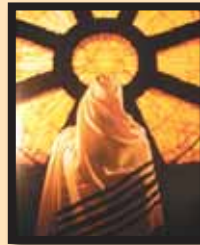
מעשי גדולים

תשובת רבי סעדיה גאון

מהי דרך התשובה שנקראת על שמו של רבי סעדיה גאון? ומדוע זכתה להקרא על שמו?

שמע רבי סעדיה גאון את הדברים ופנה לקב"ה ואמר: "רבנו של עולם, הן בכל יום ויום נודע לנו עוד ועוד על גדלותך וקדושתך. בכל יום אנחנו משיגים יותר ויותר ממעלתך מכפי שהשגנו ביום הקודם ועל כן מבקש אני ממך, רבנו של עולם, שכפי שאני סולח ליהודי זה ואני מודה לו על שהאיר עיני לעבוד אותך בדרך הנכונה ולבקש את סליחתך על יום האתמול, אנא סלח נא לי על שאתמול עדין לא היה ידוע לי את מה שאני יודע היום ולא נהגתי כשורה".
על מעשה זה שהיה ובקשתו של רבי סעדיה גאון, נקראת התשובה הזו על שמו וצדיקי עולם עושים אותה מידי יום ביומו. ■

גאון, נפל לרגליו ובקש ממנו סליחה ומחילה על שלא חלק לו כבוד כפי שראוי לחלוק לאדם גדול כמוהו.
התפלא עליו רבי סעדיה גאון וניסה להרגיעו בדברים: "והרי אירחת אותי בכל טוב הלב ולשביעות רצוני המלאה, אף שלא ידעת לזהותי ועל מה נוקף אותך לבך?"
השיב לו היהודי: "נכון, ארחתי את כבוד הרב כראוי לארח סתם יהודי, אבל אם הייתי יודע שמדובר באדם גדול וקדוש שכזה, הייתי משתדל הרבה יותר ועל כך בא אני לבקש סליחה".

דרך התשובה שאותה עושים צדיקים החוזרים בהם מידי יום על מעשיהם ביום האתמול, שבו היו בדרגה פחותה מזו שהם היום, נקראת 'תשובת רבי סעדיה גאון'.
הוא תיקן אותה, על שום מעשה שאירע בו.
פעם התארח רבי סעדיה גאון בביתו של יהודי. המארח לא ידע מיהו המתארח אצלו, אך על פי טבעו, כמכניס אורחים, אירח אותו בסבר פנים יפות ודאג הרבה מעבר לכל מה שנצרך לו.
בטרם עזב האורח את בית המארח, נודע לו כי מדובר ברבי סעדיה גאון. ניגש המארח, בהכנעה רבה, אל רבי סעדיה

מצוה

כאילו התענה תשיעי ועשירי

האכילה בערב יום הכפורים מתקנת

ועל פי רבנו יונה נכתב: כי אחד הטעמים למצות אכילה ושתייה בערב יום הכפורים מתיחס לכך שהתשובה היא מצות עשה מהתורה. וכשם שאת כל המצוות עלינו לקיים מתוך שמחה, גם את מצות התשובה כך. ומה מרבה שמחה אצל האדם? האכילה והשתייה. ומאחר שאין באפשרותנו לשמח את לבנו ביום הכפורים, מפני הצום, נצטוינו להקדים את האכילה והשתייה לערב יום הכפורים וכשנאכל ונשתה נרבה בתוכנו את השמחה, כדי שנוכל לקיים את התשובה מתוך שמחה. ■

הדברים מרומזים בלשון חכמים בגמרא: **'כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו...'** כלומר: אכילה זו מעלה ומרוממת את האכילות של כל השנה כולה.
ומוסיף ומבהיר המלבי"ם: אכילה לשם שמים היא דרגה גבוהה יותר מתענית. לאדם קשה יותר מטבעו, לעשות דבר גשמי, כמו אכילה ולהתכונן לשם שמים, מאשר לעשות דבר רוחני, כמו צום, לשם שמים. לכן, מי שמצליח לאכול בתשיעי לשם שמים, נחשב לו הדבר כאילו צם יומים וכאילו התענה תשיעי ועשירי.

הגמרא במסכת יומא (פא:): אומרת: **'ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש'** (ויקרא כג)
- **'לומר לך: כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי'**. אומר רש"י: **'התקן עצמך בתשעה, שתוכל להתענות בעשרה'**.
אומר האר"י הקדוש: האכילה והשתייה בערב יום הכפורים מתקנות את כל שפגם האדם באכילה ובשתייה שלא לרצון ה' במשך השנה כולה.
רבי אהרן מקרלין זצ"ל הוסיף כי

תשובה מאהבה

שבת תשובה

קנאת הצדיק הביאה את האיש הרשע והחוטא לתשובה שלמה

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

יהודי שאל את הצדיק ר' אשר מסטולין: "האם יכול אני לעשות תשובה למרות שחטאתי בחטא שלפי הכתוב אין תשובה עליו מועילה לעולם?"
"וכי מה זה שייך לך?" השיב לו ר' אשר: "אתה חייב לעשות את המוטל עליך. ושמא אתה חושש שלא יהיה לך עוה"ב? על כך אמרו חכמים: **'יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב'**."
(החוזרים בתשובה' עמ' קלא)

הרב הקדוש ר' לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל אמר פעם לאדם רשע וחוטא: "היודע אתה שאני מקנא בכך?". השתומם האיש מאד ושאל במה יכול הרב הקדוש לקנא בו. "רבותינו אמרו", ענה לו הצדיק, "מי שעושה תשובה מאהבה נהפכים לו הזדונות והעברות לזכויות ולמצות. תאר לך עתה, כמה מצוות תהיינה לך אם תחזור בתשובה שלמה וכל חטאיך יהפכו לזכויות? אין ספק שזכויותיך תהיינה רבות משלי ולכן אני מקנא בכך". ובדברו החזיק הצדיק בידו של הרשע ובקש ממנו בכל לשון של בקשה שיעזוב את דרכו הרעה ויחזור בתשובה. נכנסו הדברים אל לבו של החוטא, התחרט על מעשיו וחזר בתשובה שלמה. ('החוזרים בתשובה' עמ' ש"ה)

הגאון רבי אשר חדאד הביא את משלו של הרב 'עטרת חכמים' זצ"ל: בתערוכה הגדולה שהתקימה בפריז הוצג ארון עץ נפלא. במשך חדשים ארוכים עמל האומן בחרושת עץ גילוף וחרטיה של פתוחים עדינים ומעוררי השתאות, מרהיבי עין ומשובכי נפש. וככל שהיה הארון מפליא עין כל רואיו בחצוניתו, עורר שבעתים התפעלות בתכוננו הפנימי. הושקעה בו מחשבה כה רבה, גאונות מבריקה. היו בו מגירות גלויות ומגירות סתרים, מדפים נשלפים ומסתובבים - הארון היה לשיחת היום בתערוכה והאומן המעצב קבל

לזהב, זו לאבני חן וזו מגירת סתרים למסמכים חשובים. וסיפר כמה יגע וכמה עמל, כמה השקיע בתכנון ובכצוע ואיך התפעלו מהארון בתערוכה העולמית. איך זיכוהו עליו במדלית זהב ואיך קנוהו בשמונת אלפים דינרי זהב - ועתה... איך לא יבכה בראותו, שהארון הפך למחסן עורות ונעלים בלות ומגירותיו מאחסנות חוטי תפירה ומסמרים? איך לא יתעלף ולא יבכה מרה?!

והנמשל: הקב"ה יצר את האדם בחכמה ובצלם אלקים, בתואר ובהדר ובזיו פנים. ויותר מכך יצר בתוכו, בראשו ובמחו, מדורים מדורים, תאים ומגירות סתרים. מדור חכמה, מדור בינה ומדור דעת, תא לזכרון ותא לעיון ולהבנה, מגירה למידת הענוה, למידת היראה, למידת הבושה, לחסד ולחמלה. בקצרה: כלי חמדה, כלי מחזיק ברכה.

ועתה, איך נישא פנים ואיך נזקוף ראש, כאשר במקום להשתמש באיברינו ליעדם, הפכנו אותם למשרתי מאוינו הגשמיים. במקום לאחסן בחדרי מוחנו חכמה בינה ודעת, מלאנום במזימות ערמה ובהרהורי אוולת. במקום שלבנו יהיה אוצר של יראת שמים, הריהו ממגורת ליצנות וקלות דעת, מאויי הבל ודמיונות שוא.

והמשנה הקדושה אומרת (סנהדרין מו.), שהשכינה הקדושה מצטערת על הרשעים ואומרת: **'קלני מראשי, קלני מזרועי'** (כלומר: ראשי אינו קל, אלא כבד וכואב וכן זרועי). מציירים לנו חז"ל, כאילו הקב"ה מקונן ואומר: "הביטו וראו כמה עמלתי ליצור איברים אלו בחכמה נפלאה, כמה עמלתי ליצור בראש זה מגירות סתרים נפלאות, לאגור בהן אוצרות פז - ועמלי ירד לטמיון בסכלותו של 'בעל הארון', שלא השכיל לעמוד על סודו, תכליתו ומטרתו.

ותחת היותו לאוצר כל כלי חמדה, הרי הוא נצב לפני 'ככלי מלא בושה וכלימה', ארון גרוש בפסולת ובזיבורית...
אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלימה!
'אקרא יומם וארים קולי, על פשעי ומעלי. ולילה ולא דומיה לי'!

אבל אין בכך די - יש לפנות את המגירות מהפסולת ולהשיבן ליעודן. למלאותן בתוכן מאיר ויקר ערך. בהרהורי תורה, בכונות תפילה ובמחשבות חסד!

מדלית זהב. עשיר מופלג מעיר המלוכה וינה שילם בעבור הארון הנפלא שמונת אלפים דינרי זהב והציבו בטרקלינו והיה מתפאר בו באזני כל מבקר ומראה את פלאיו. גלגל הוא שמסתובב בעולם והגביר ירד מנכסיו ופשט את הרגל. הנושים פשטו על נכסיו ומכרו את כל אשר לו לכסוי חובותיו. גם הארון הוצג למכירה והמוכרים - כקונה - לא עמדו על טיבו, עד שנמכר בכמה עשרות דינרים. במשך הזמן עבר הארון מיד ליד, כמה פיתוחים נשרו ורגל אחת נשברה. בסופו של דבר קנה אותו רצען אחד כגרוטאה והניח בו את כלי מלאכתו. את העורות הניח בתא הזכוכית, שהיה מיועד לכלי זהב וכסף, את המסמרים במגירות ואת הזפת והשעוה בתאים המרופדים קטיפה.

יום אחד ביקר האומן, שעיצב ויצר את הארון המופלא, בעיר המלוכה וינה. כאשר סייר בעיר, נפרמה סולית נעלו. עצר בטיולו ופנה לראות היכן חנותו של סנדלר כדי לתקנה. עינו נתקלה בשלטו של הרצען והוא נכנס פנימה. שלף את נעלו ומסרה לרצען לתקון. בינתים הביט סביב ועינו נתקלה בארון הנפלא - נפלא לשעבר, יש לומר. עתה עמד בפינת הבית, נוטה על צדו בהדר רגל אחת. רבים מקישוטיו ומגילופיו חסרים והוא מוכתם ומרובב, מלא שריטות ופגיונות. והאומן ראה - והתעלף.

הזעיק הרצען המבועת עוברים ושבים והם מהרו להשיב את רוחו. כאשר התעורר מעלפוננו, החל לבכות ולמרוט את שערות ראשו.
"ראו מה עשו מארוננו", קונן בקול מר, "הביטו מה עוללו לו".

והוא החל להראות להם: "הנה, זו היתה אמורה להיות מגירה לכסף וזו

המלך

"הבו גדל לאלקינו"

מעשה נורא על חשיבות עניית אמן, אחר ברכתו של ילד קטן.

לך ד' ככה ומה חרי אף הגדול אשר עבר עליך? והשיב הרב הנהרג: "אומר לך האמת, מימי לא עשיתי שום עבירה, אלא הקב"ה כביכול מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה ואף עמי דקדק בדבר שרוב העולם אינם נזהרים בו, שפעם אחת בירך בני הקטן ברכה על הפת ושמעתי ולא עניתי אמן על הברכה וד' האריך לי אפו עד המעשה שנעשה לי בעמדי לפני אותו מלך בשר ודם, שלא עניתי אמן על ברכת המלך ויחר אף המלך מאד. באותה שעה בית דנו אותי בבית דין של מעלה על שלא עניתי אמן על ברכת בני. סיים הרב הנהרג את דבריו לאותו חסיד ואמר לו: לכן אתה, חביבי, תספר באזני בנך ובן בנך ולכל באי העולם את המעשה הזה ותזהירם על עניית אמן". מיד לאחר מכן נעלם הרב מן החדר ופרח לו.

לאחר שסיפר החכם הספרדי את המעשה הזה להגאון ר' מרדכי יפה, אמר לו: "אל תטרעם עלי שנידיתי אותך, כי נתכונתי לטובה, למען תהיה כפרה על עונך ואני מוחל לך בלב שלם, אבל בתנאי שתדרוש ברבים להזהירם על עניית אמן". ■

ונשא חן בעיני המלך ובקשוהו שילך למלך להמליץ בעדם לבטל הגזירה כפי שעשה כפעם בפעם.

כשבאו לרב היה זה לעת מנחה. השיב להם הרב שילך עמהם אלא שתחילה רוצה הוא להתפלל תפילת המנחה, **"ראשית חַכְמָה יִרְאֵת ה'**" (תהילים קיא). אך הם הפצירו בו ואמרו לו: הצלת כלל ישראל זו גם כן מצוה ועתה היא עת רצון לפני המלך, על כן ילך הרב עתה לפני המלך ואח"כ יתפלל. ויעש כן הרב והלך עמהם לחצר המלך.

ויהי כאשר ראה אותו המלך נשא חן בעיניו וירץ לקראתו ויחבק וינשק לו. בתוך כך התייצב בפני המלך כומר אחד שבא ממדינת המלך ממרחקים ויפול לרגלי המלך ויברך את המלך ברכה ארוכה וחשובה בלשון לע"ז. הרב לא הבין דבריו וכשנוכח לדעת שזמן מנחה עובר, הלך לקרן זווית להתפלל מנחה מתוך הנחה שייסיימה לפני שהכומר יסיים דבריו. תוך כדי כך, בעוד הרב שקוע בתפילתו, קם הכומר והוא על רגליו וצוה לכל העומדים בבית המלך לענות אמן על הברכה כדי שתקוים ברכתו. ענו כולם יחדיו אמן והרב לא ענה אמן כי לא רצה להפסיק בתוך התפילה. שאל הכומר אם כולם ענו אמן? והשיבו כן. והוסיף ושאל האם גם היהודי ענה אמן? והשיבו לא כי הוא באמצע תפילתו.

ויהי כאשר שמע הכומר שלא ענה היהודי אמן, תלש את שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה ואמר: הוי, בגלל היהודי הזה לא תתקיים ברכת המלך, כי לא ענה אמן על ברכתו. ויהי כאשר שמע המלך את דברי הכומר ויקצוף המלך מאד ונהפך לבו עליו ויצו את עבדיו להרוג את הרב ולנתחו לנתחים. ויעשו כן והמיתו אותו ביסורים קשים ואחר זאת גירש המלך את כל היהודים.

היה שם חסיד אחד, חברו של הרב שנהרג והיה אותו חסיד מתענה ובוכה ומתפלל שיודיעו לו מן השמים על איזה חטא נהרג אותו רב במיתה משונה ואכזרית. ויתבודד החסיד ההוא בחדר מיוחד, יושב ומשתומם על הרב הנהרג. והנה אותו הרב נגלה אליו בחדרו ויחרד החסיד חרדה גדולה. ויאמר לו הרב הנהרג: "אחי, אל תירא ואל תחת". ויאמר אליו החסיד: "יודע אני שחסיד גדול היית, על כן אמור לי על מה עשה

ה'שומר אמונים' מספר: מעשה נורא שאירע בזמן הגאון ר' מרדכי יפה בעל 'הלבושים'.

בתחילה שימש כאב"ד ור"מ בקהילה קטנה, עד שנודע שמעו לתהילה ובאה אליו משלחת מק"ק פוזנא ובקשו למנותו עליהם לאב"ד ור"מ. הללו הביאו לו כתב רבנות כנהוג, אך הוא השיב להם: אקבל כתב הרבנות מכס ואהיה לכם לרב, אך קודם כל עלי להשתלם בחכמת עיבור החדש ומכיון שאין אף אדם במדינות הללו ללמוד ממנו, על כן אסע לחכמי הספרדים שבמדינת איטליה, שהם בקיאים בחכמה זו ושם אלמד מהם החכמה הזאת. ואכן בעל 'הלבושים' נסע לאיטליה ולמד במשך ג' חדשים אצל החכם אבוהב הספרדי.

באחד הימים קרה מקרה שילדו של הרב החכם אבוהב, כבן חמש שנים, אכל פרי ובירך 'בורא פרי העץ' בקול רם וענו כל בני הבית אמן על ברכתו, אך בעל 'הלבושים' לא ענה אמן שלא במתכון. כאשר ראה החכם אבוהב שר' מרדכי יפה לא ענה אמן על ברכת הילד, כעס עליו כעס גדול ונידהו שלשים יום כדין תלמיד המנודה לרבו. בא הגאון ר' מרדכי יפה לפני החכם אבוהב ובקש לפייסו, אך הוא מיאן למחול לו. פנה אליו בתחנונים: "ימחל לי רבי ויאמר לי מה פשעי ומה חטאתי נגדו ומה חרי האף הגדול הזה?"

השיב לו החכם אבוהב: "דע לך שאהבתיך אהבה גדולה ושלמה שאינה תלויה בדבר, אבל בשעה שלא ענית אמן על ברכת הילד, נתחייבת מיתה! אמנם באמת ובתמים אני מוחל לך רק בתנאי זה, שבכל מקום ובכל קהילה אשר תדרוך כף רגלך תדרוש ברבים ותודיע להם את החטא והפגם הגדול של מי שאינו עונה אמן על הברכה ששומע מאדם מישראל. וגם תצוה לבניך ולבני בניך עד סוף כל הדורות שישפרו את המעשה הגדול והנורא שעומד אני לספר לך".

וכך היה המעשה: בתקופה שקדמה לגזירות תתנ"ו, היתה במדינת ספרד עיר גדולה לאלקים, עיר ואם בישראל. ויהי היום וכעס המלך על היהודים וצוה לגרשם ממקומם. באו כל בני הקהילה לפני רבם, שהיה חסיד ועניו גדול ועשיר

פרשת האזינו

צדיק גוזר

"הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם..."

וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמָרֵי פִי
(דברים לב א)

"הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם" - הצדיק אומר לשמים לשמוע לו ואכן בשמים שומעים לו ונענים לבקשתו. הרי זה מפני: **"וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמָרֵי פִי"**. אם צדיק גוזר ושומעים לו בשמים, המטרה היא שכאן בארץ ידעו להעריך את הצדיק ובכך תתחזק היראת שמים ותתגבר שמירת המצוות. ■

"כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם"

מי שגורם צער לחבירו בלא שיתכוין כלל, לא ימלט מן העונש החמור.
מהרצאותיו של הרב אמנון יצחק

"נִרְבַּת בְּנִים אִמְלָלָה" (שמואל א, ב) 'אמר ר' לוי: שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו...! פנינה, דכתיב: 'וְכַעֲסָתָה צָרְתָה גַם פֶּעַם בְּעֵבוֹר הָרַעְמָה כִּי סָגַר ה' בְּעַד רַחֲמָה' (שמואל א, א) .. 'וְכַעֲסָתָה' - מכעסת וחוזרת ומכעסת. מה הוות אמרה לה (מה היתה אומרת לה)? "זבנת לברך רבא (קנית לבנך הבכור) סודר וכתונת וחלוק?" א"ר נחמן בר אבא: "היתה פנינה משכמת ואומרת לחנה: 'אינ את עומדת ומרחצת פניהם של בניך, כדי שילכו לבית הספר...?' ובשש שעות, היתה אומרת לה: 'חנה, אינ את עומדת ומקבלת בניך, שבאו מבית הספר...?'"

ר' תנחום בר אבא אמר: "היו יושבים לאכול והיה אלקנה נותן לכל אחד ואחד מבניו חלקו, היתה פנינה מתכוננת להכעיס את חנה והיתה אומרת לאלקנה: "תן לזה בני חלקו ולזה בני חלקו - ולזה, לא נתת חלקו?"! למה? "בְּעֵבוֹר הָרַעְמָה"! (לשובתה של חנה, שחבכה וישמע ה' את בכיה) אמר לה הקב"ה: "את מתרעמת אותה עלי, חייך, שאין רעמים, שאין אחריהם מטר! מיד, אני פוקדה: "כִּי פָקַד ה' אֶת חַנָּה וַתַּהַר וַתֵּלֶד שְׁלֹשָׁה בָנִים וְשֵׁתֵי בָנוֹת" (שמואל א פרק ב). אלא: כשבא לפקוד את חנה, היתה חנה יולדת בן אחד - ופנינה קוברת שני בנים. ילדה חנה ארבעה - ופנינה קוברת שמונה. והיתה חנה מעוברת בן חמישי ונתיראה פנינה שלא תקבור שני בניה שנשתיירו לה, מה עשתה פנינה? הלכה ובקשה מן חנה. אמרה לה: "בבקשה ממך, נעניתי לך! יודעת אני שחטאתי לך, אלא, ותרי לי, כדי שיחיו שני בני שנשתיירו לי". באותה השעה, נתפללה חנה לפני הקב"ה, אמרה לפניו: "וותר לה, את שני בניה שיחיו!" אמר לה, הקדוש ברוך הוא: "חייך, שהיו ראויים למות, אלא, הואיל שנתפללת עליהם שיחיו, לשמך, אני קורא אותם".! לפיכך הוא אומר: "עַד עֲקָרָה יִלְדָה שְׂבָעָה וְנִרְבַּת בְּנִים אִמְלָלָה" (שמואל א, ב), שנתחשבו לה, שני בנים של פנינה'.

ללמוד תורה מרבי? אמר ליה: "וכי משה היה הגון ללמוד תורה מפי הגבורה?" אמר ליה: "וכי משה אתה?" אמר ליה: "וכי רבך אלקים הוא?" אמר רב יוסף: "שקליה רבי למטרפסיה (רש"י: לגמולו, על ששמע ולא מיחה), דקאמר ליה רבך ולא רבי!" אדהכי.. קמפסע אבדן ואתי, אמר ליה רבי ישמעאל בר' יוסי: "מי שצריך לו עם קדוש, יפסע על ראשי

עם קדוש, מי שאין צריך לו עם קדוש, היאך יפסע על ראשי עם קדוש?" אמר ליה רבי לאבדן: "קום בדוכתיך" (קום במקומך). תאנא: באותה שעה; נצטרע אבדן! וטבעו שני בניו! ומיאנו שתי כלותיו!. אמר רב נחמן בר יצחק: "ברוך רחמנא, דכספיה (שביישו) לאבדן, בהאי עלמא!" (יבמות קה..).

כלומר: צריך לומר ברכת ההודאה להקב"ה, שפרע לאבדן בעוה"ז ולא בעוה"ב, כי לעומת העונש לעוה"ב, הרי כל ענשו של אבדן, אינו אלא, כנזיפה קלה. ועל האסון הכבד שפקד אותו צריך לברך 'הגומל' שנפטר עי"ז מדין עוה"ב. ומיכן, עד היכן חומר הדין על פגיעה בכבוד חברו.

וכבר נתבאר, שעל 'עבירות שבין אדם לחברו' אין מועיל כונה לשם שמים, ממעשה פנינה שנתכונה לשם שמים ואעפ"כ נענשה בעונש מר:

"כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תְּטַהֲרוּ" (ויקרא טז)

תנן (יומא פה): 'דרש ר' אלעזר בן עזריה: "מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תְּטַהֲרוּ", עבירות שבין אדם למקום יוהכ"פ מכפר, עבירות שבין אדם לחברו אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה את חברו ואפי' רבי דסובר שיום הכפורים מכפר בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה, 'דתניא, רבי אומר: "על כל עבירות שבתורה, בין עשה תשובה, בין לא עשה תשובה, יום הכפורים מכפר.."' מ"מ, על 'עבירות שבין אדם לחברו אין יוהכ"פ מכפר'. שהרי: 'ר"א בן עזריה קרא קדריש: "לִפְנֵי ה' תְּטַהֲרוּ", דכל כפרת יוהכ"פ אינה, אלא, על עבירות שלפני ה' ולא על עבירות שבין אדם לחבירו.

והנה הדין והמשפט ביוה"כ הוא גם על 'עבירות שבין אדם לחברו'. והכפרה של יום הכפורים אינה חלה על 'עבירות שבין אדם לחברו.. עד שירצה את חברו'. ואם כן, מצבנו ביום הקדוש הזה לגבי 'עבירות שבין אדם לחברו' הינו איום ונורא! מצד אחד יום הדין וחיתום משפט ומאידך יום שאין בו סליחה וכפרה וחלק זה של 'בין אדם לחברו' הוא הנדרש מאתנו בעיקר לתקן ביום הכפורים, ככתוב: "לְמָה צִמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עֲנִינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תָדַע...! הֲזֶן לְרִיב וּמְצָה תְּצוּמוּ...! הֲקִנְיָה יִהְיֶה צוּם אֲבֻחְרָהוּ...! הֲלֹא זֶה צוּם אֲבֻחְרָהוּ! פִּתְחֵן הָרְצֻבוֹת רְשָׁע הַתֵּר אֲגִדוֹת מוֹטָה וְשִׁלַּח רְצוּצִים חֲפְשִׁים.."' (ישעיה פרק נח).

והעונש על עבירה שבין אדם לחבירו מבהיל מאד, כדאיתא בגמרא: כשפגע אבדן בכבודו של ר' ישמעאל בר' יוסי: '..אתא רבי למתיבתא (ע"פ רש"י: לבית המדרש וכל אחד צריך לישב במקומו), אינהו דהוו קלילי יתיבו בדוכתייהו (אלו שהיו קלילים ישבו במקומם), רבי ישמעאל ברבי יוסי, אגב יוקריה (רש"י: בעל בשר הוה), הוה מפסע ואזיל (רש"י: הולך לאט). אמר ליה אבדן (רש"י: תלמידו של רבי היה): "מי הוא זה שמפסע על ראשי עם קדוש?" אמר ליה: "אני ישמעאל בר' יוסי שבאתי ללמוד תורה מרבי". אמר ליה: "וכי אתה הגון

וכן במי שגורם צער לחבירו בלא שיתכוין כלל, לא ימלט מן העונש החמור הבא על בין אדם לחבירו. וכמו שמצינו בגמרא:

משל

אבינו מלכנו

כל 'אבינו מלכנו' נאמר בקול, עד האחרון. מדוע?

ברוב קהילות ישראל נוהגים לומר את כל תפילת 'אבינו מלכנו' בקול, אם בחזן והצבור, אם רק בצבור, עד לאחרון: 'אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים', שאותו כל אחד מאתנו אומר בשקט וללא התלהבות. מדוע?

היה ממשיל המגיד מדובנא משלו ומסביר: משל לסוחר מעיר שדה, הבא לחנות סיטונית בכרך ועושה הזמנה גדולה של סחורות מכל המינים. העובדים בחנות יוצאים מגדרם כדי לטפל ולעזור לו, שהרי הוא מזמין הרבה סחורה וישלם עבורה בסכום הגון. הם אינם פוסקים לשאול אותו, אולי הוא צריך לעוד משהו? והוא אינו נותן להם להרבות ולהפציר בו ומשיב ב'כן' ועוד פעם 'כן'. רק לאחר שהכל מוכן וארוז ומגישים לו חשבון הוא קורא לבעל הבית של החנות לפנה ולוחש לו: "סלח לי אבל... אין לי מספיק כסף".

כך הדבר אצלנו! תחילה אנחנו מתיצבים ולוקחים מכל הנמצא על המדפים. אנו מבקשים 'אבינו מלכנו' תן לנו את הסחורה הכי טובה - 'חדש עלינו שנה טובה' 'אבינו מלכנו', אנא, קצת 'גאולה וישועה'. תן לנו כמות גדולה של 'פרנסה וכלכלה'. 'אבינו מלכנו' תן לנו ולחולי עמך רפואה שלמה' וגם 'סליחה ומחילה'. רק לאחר שכל ההזמנה הזו כבר מוכנה ואנחנו מקבלים את החשבון, מה צריך לעשות בשביל לשלם את כל זה, אנחנו משפילים עינים ואומרים בלחש: .

מִמְנֵי (בראשית לח), עדין לא זכה לכל המעלות בגלל זה. אלא, רק בגלל שעל ידו נתעורר ראובן לשוב ולהודות. כי כל שחבירו נתעלה על ידו, נקרא טוב! וזוכה ליכנס במחיצתו של הקב"ה.

וע"י תקון העבירות שבין אדם לחבירו וע"י התחזקות בעשייתו, אך טוב בין אדם לחבירו, נזכה להתקדש ולהטהר ביום הקדוש הזה. ■

לשבטים, לפיכך, נקרעה נחלתו, חציה בעבר הירדן וחציה בארץ כנען! בנימין גרם לשבטים לקרוע והיכן נפרע לו? בשושן הבירה! **"וַיִּקְרַע מְרֹדְכֵי אֶת בְּגָדָיו"** (אסתר ד).

'ואמר ר' יעקב בריה דבת יעקב: "כל שחבירו נענש על ידו, אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה.. אלא, מהכא: "גַּם עֲנֹשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב" (משלי יז) (רש"י: צדיק המעניש "לא טוב", - וכיון דאינו טוב, הרי הוא רע), אין "לא טוב", אלא: "רַע". וכתביב: "כִּי לֹא קָל חֲפֹץ רָשַׁע אֶתְּהָ, לֹא יִגְרָה רַע" (תהילים ה) (רש"י: אלמא - אינו נכנס במחיצתו) (שבת קמט:). הרי שכל שחבירו נענש על ידו, היינו; שבאה תקלה לחבירו, על ידו, נקרא "רַע"! ואינו זוכה להכנס במחיצתו של הקב"ה.

ואם, במדת פורענות כך! מדה טובה, על אחת כמה וכמה!! שאם נעשה אדם סבה לעליה והטבה לחבירו, עד היכן זכותו מגעת, לאין שעור.

אמרו חז"ל: 'למה נקרא: "מִדְבַּר קְדֵשׁ"? (תהילים כט) שנתקדשו בו ישראל! כלומר: שהמדבר עצמו נתקדש ונקרא שמו: "קְדֵשׁ". ואף על פי שאין למדבר כל שייכות למה שנתקדשו בו ישראל, מכל מקום, המקום עצמו שבו נתעלו ישראל נתעלה אף הוא עמהן ושמו ותוארו בתורה: "מִדְבַּר קְדֵשׁ". ומתאי טעמא, נתקדש הר המוריה לעולמי עד, שבו מסרו נפשם אברהם ויצחק בעקידה לעשות רצון הקב"ה.

ור' עקיבא כשראה את האבן שישב עליה רבי אליעזר נשק אותה ואמר: "הרי זו, כהר המוריה", שהרי על האבן הזאת ישב רבי אליעזר רבו שלימדו כל התורה כולה. 'ובית מדרשו של רבי אליעזר היה עשוי כמין ריס. ואבן אחת היתה שם והיתה מיוחדת לו לשיבה. פעם אחת, נכנס ר' יהושע, התחיל נושק אותה האבן ואמר: "האבן הזאת, דומה להר סיני - וזה שישב עליה - דומה לארון הברית" (מ"ר ש"ה פרשה א פסקה כ).

ואם אבן כך, אדם שנברא בצלם, על אחת כמה וכמה!! שמתקדש ומתעלה על ידי זה שזכה אדם על ידו, להתעלות בתורה, או, בחסד.

וכן אמרו: 'מי גרם לראובן שיודה? יהודה!' (ב"ק צב). וע"י כן, זכה יהודה שיבואו עצמותיו למנוחתן וישב בישיבה של מעלה וזכה: 'לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא'. ואע"פ שיהודה עצמו הודה במסירתו נפש, באומרו: "צִדְקָה

'רב רחומי הוה רגיל דאתי לביתיה, כל מעלי (רגיל לבוא לביתו בכל ערב) יומא דכפורים, יומא חד משכתי שמעתתיה (נמשך אחר הלמוד), הוי מסכיא רביתהו (היתה אשתו מצפה) השתא אתי, חלש אתי (עכשיו הוא בא), לא אתא, חלש דעתה, אחית דמעטא מעינה (לא בא, חלשה דעתה וירדו לה דמעות מעיניה), הוה יתיב באיגרא (היה רב רחומי, יושב בעליה), איפחית איגרא מתותיה ונח נפשיה (נפל ומת)' (כתובות סב:). הרי, שלא בכונה נתאחר רב רחומי, אלא, דמשכתי שמעתתיה. ואעפ"כ, מאחר שגרם לאשתו חלישות הדעת, נח נפשיה!.

מיכן אנו למדים: שחומר הדין שעל בין אדם לחבירו אינו עונש גרידא, אלא כאש אוכלת הוא!

שהרי במקרה דגן, נפגעה מן העונש אשתו של רב רחומי יותר מכולם, שאם על אחור קצת, אחית דמעטא וחלשה דעתה, כמה סבלה בהגיע לאזניה בשורת איוב, כי מת בעלה ולא יבוא עוד לעולם?!. וא"כ, מדוע נענש רב רחומי במיתה? אלא; שלא היה הדבר עונש, כי אם, מדרך הטבע שהטביע הבורא יתברך בעולם: שכל הפוגע בחבירו, כאילו הפיל עצמו, לתוך כבשן האש.

יתר על כן, אפילו לא פגע בחבירו ולא גרם לפגיעה, אלא, שעל ידו נפגע אדם, הרי זה כאילו פגע בעצמו - בחבירו!

וכן מצינו בר' יוחנן ורב כהנא: 'רבי יוחנן גברא סבא (זקן מאד) הוה ומסרחי גבנינה (גבות עיניו גדולים ומכסים עיניו. רש"י), אמר להו: "דלו לי עיני ואחזייה לרב כהנא" (הגביהו גבותי, שאראה את רב כהנא), חזא, דפרטי שפוותיה (ראה רבי יוחנן, שנקרעה שפתו של רב כהנא - ע"י מכה), סבר, אחוך קמחייך ביה (חשב, שהוא צוחק עליי), חלש דעתיה (חלשה דעתו) ונח נפשיה של רב כהנא (ומת רב כהנא) ' (ב"ק קיז).

מבהיל הדבר! שהרי רב כהנא לא היה אשם כלל במה שטעה בו ר' יוחנן, מכל מקום מאחר שהיה רב כהנא בחינת המקום שבו חלשה דעתיה דר' יוחנן, אף הוא נכוה קשה.

ועיין עוד בילקוט שמעוני (וישב רמז קמג): **"וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׂמַלְתּוֹ"** (בראשית לז) **שבטים גרמו לאביהם לקרוע. והיכן נפרע להם? במצרים! "וַיִּקְרְעוּ שְׂמַלְתָּם"** (בראשית מד). יוסף גרם.. מנשה גרם

'ומלאכים יחפזון'

ביום הדין חוששים המלאכים שנבראו מהמצוות שבבוא הדין יתגלה שעושיהם בעלי מום

נענה אביה ואמר לה: "בתי, את המצוה הזאת אני צריך לקחת עמי לבית הכנסת"....! ('שמוש חכמים' עמ' עה).

קטע וזה סומא...".

(שמעתי מהגאון רי"י יעקובוביץ שליט"א)

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם..." (ויקרא טז ל)

הגה"צ רבי יהודה זאב סגל זצ"ל, היה

בהיותו בעיר אודיסה, נודע לצדיק מרוז'ין על נכדו של הגאון רבי יעקב עמדין, מאיר שמו, שגר בעיר זו וחי חיי צער ודחק. ומה שגרוע יותר - שעזב את דרך אבותיו ויצא לתרבות רעה.

הלך אליו הצדיק והזמינו לבוא ולגור ברוז'ין בקרבתו ועליו, על הרבי, כל מחסורו. הסכים מאיר הצעיר, בא לרוז'ין, גר בבית הצדיק ולא חסר לו מאומה.

גם מטרתו של הרבי הושגה, בדרכי נועם וחביבות הצליח הרבי להחזירו בתשובה.

באחד הימים, ראה הצדיק את הבחור והנה פניו עצובות. "מדוע קודרות פניך?", שאלו הצדיק. "אם צר לך על חטאיך בעבר, אינך צריך להצטער כי התשובה שעשית מועילה". "כל כך הרבה חטאתי", ענה מאיר לצדיק. "וגם אחרי שחזרתי, הוספתי לחטוא עד

שאיני בטוח אם תשובתי תקבל עוד". "אומרים עליך שהיית 'עילוי' ולמדן גדול", אמר לו הצדיק, "לכן אענה לך כדרך הלומדים. בתפילת יום הכפורים אומרים אנו: **'כי סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון'**, מדוע כתוב: **'סלחן ומחלן'** ולא: 'סולח ומוחל'?"

ההסבר לכך ממקום אחר. הגמרא דורשת את הכתוב (שמות כג ה): **'רבץ תחת משאו... עזב תעזב עמו'**. "רבץ" כתוב - ולא רבצן (בבא מציעא לג.). מפרש רש"י: רבצן - הרגיל בכך. מכאן למדים אנו שהוספת האות נו"ן בסוף המלה מורה על רציפות בפעולה. וזה הפירוש: **'סלחן ומחלן'** - למרות שאדם חוטא, חוזר בתשובה וחוטא שוב, הקב"ה סולח ומוחל לו בכל פעם מחדש". ■

רגיל מידי שנה בערב יום הכפורים, לספר לתלמידיו בישיבת מנצ'סטר שבאנגליה, את המעשה הבא: פעם בערב יום כפור, קרא רבנו 'החתם סופר' זצ"ל לבתו ואמר לה: "לכי עתה לבית פלוני אשר בקצה העיר, שם מתגורר יתום פלוני, ל"ע ותאמרי לו: שלאחר יום הכפורים אשדך אותו עם יתומה פלונית, ל"ע. לאחר מכן, תלכי לבית פלוני שבקצהו השני של העיר שם מתגוררת אותה יתומה וגם לה תאמרי: כי לאחר יום כפור אשדכנה עם אותו יתום".

שמעה בתו של ה'חתם סופר' וטענה לפני אביה הגדול: "אבא, הלוא עומדים אנו סמוך ל'כל נדרי' ועלינו כבר ללכת לבית הכנסת. אני אלך ואודיעם אחר יום הכפורים".

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג, ה"ג): **'הבינוני תולין אותו עד יום הכפורים, אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה'**.

וידועה קושייתו של הגה"צ רבי איצלה פטרבורגר זצ"ל: הואיל והבינוני הוא מי שזכויותיו ועונותיו מחצה למחצה (שם, ה"א), מדוע אם לא עשה תשובה, נחתם למיתה והלוא די יהיה אם יוסיף מצוה אחת ויכריע עצמו לכף זכות.

ותירץ מרן הרב שך זצ"ל: שעתה לא תועיל עוד מצוה גרידא. אילו היה עושה מצוה אחת יתירה בערב ראש השנה, היתה מכריעתו לכף זכות. אבל עתה, שייכת מצוה זו שעשה בעשרת ימי תשובה לחשבון השנה החדשה. התשובה בלבד יכולה למחות ולהכריע את חשבון השנה שעברה! ('לולי תורתך')

רב גדול בישראל דרש פעם כנגד אותם קלי ראש, שאפילו כשהם מקיימים מצוה מהתורה - הרי הם עושים אותה למקוטעין, למחצה, לשליש ולרביע.

נענה הרב ואמר: **"בתפילת 'ונתנה תוקף' אנו אומרים: 'ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה בא יום הדין'**. לכאורה יש לתמוה, ממה המלאכים יראים והרי אינם חוטאים? ברם, מדובר באותם מלאכים הנבראים מן המצוות שאדם מקיים בעולם הזה, אשר בבוא הדין, כשמתחילים לדון במעשיו של אדם, מתגלה שזה גידם, זה

מעשי גדולים

"סלחתי כדברך"

לפני תפילת 'כל נדרי' ובתוכה, אצל גדולי עולם.

שעה ולהזכר בשלשה דברים:
 'עשרתן' - כבר עברו חלפו להם עשרת ימי תשובה.
 'ערכתן' - כבר עבר גם ערב יום כפור.
 'הדליקו את הנר' - זוהי ההזדמנות האחרונה להדליק את הנר בתוכנו. עד מתי אנחנו דוחים את עשית התשובה? למה אנחנו ממתנינים עוד? אוי לנו, 'אם לא עכשיו אימתי'...? ■

הארמ"ור רבי שלום מבעלז זצ"ל היה מתיצב לפני 'כל נדרי' בבית המדרש ומכריז בקול רם: 'שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו, ערב שבת עם חשיכה: עשרתן? ערכתן? הדליקו את הנר! ערב שבת עם חשיכה הכונה היא בערב יום הכפורים עם הערב שמש. אז הוא הזמן האחרון, השעה האחרונה לפני החשיכה, חלילה. כל יהודי חייב להיות נחרד באותה

כפרה

עבודת כהן גדול

מעבודת יום הכפורים למדנו שלשון הרע מעכב את כפרת ישראל.

החפץ חיים זצ"ל

שנעשתה בעבודת הכהן הגדול ביום הכפורים.
 ומכאן יש למוד חשוב לעם ישראל: כאשר מתכוון אדם לתקן את מעשיו ולחזור בתשובה, ראשית לכל, עליו לדאוג לתקון חטא הלשון ואז, כשתיקן חטאי לשון הרע, התקבלה תשובתו, כפי שתחילה לכל עבודתו, הקטיר הכהן הגדול את הקטורת, לכפר לעם על חטאי הלשון ורק אחר כך פנה ליתר עבודות יום הכפורים. ■

המקודש מכל כלל ישראל, שיכנס לפני ולפנים, אל תוך קדש הקדשים. באותה פעם אחת ויחידה, שהותר לכהן הגדול להכנס לפני ולפנים, הותר לו הדבר רק בענן הקטורת, על מנת לכפר על חטא לשון הרע. אך אילו היה נכנס בלא זה, חייב היה מיתה.

ולא זו בלבד: רק לאחר הקטרת הקטורת, היתה הזאת הדם. משמע, שעון לשון הרע מעכב את כפרת ישראל, כפי

אומר ה'חפץ חיים': פעם אחת בשנה, ביום הכפורים, נכנס הכהן הגדול אל תוך קדש הקדשים. ומה היתה עבודתו הראשונה, עוד קודם לקבלת דם הפר וזריקתו? - הקטרת הקטורת. ואמרו חכמים (יומא מד.): שהקטורת היתה מכפרת על חטאי הלשון. - 'יבוא דבר שבחשאי ויכפר על חטא שבחשאי'. ובכך יש ללמדנו מה גדול הקלקול שמסוגלת לגרום הלשון - קלקול שכדי לתקנו יש צורך בכהן גדול, האיש

נעילה

'הבת קול'

למה צריכה בת קול להכריז במוצאי יום כפור: "לך אכל בשמחה לחמך"?

כמחשבה וכדבור ועבודת חג הסוכות - הקמת הסוכה ונענוע ארבעת המינים היא כמעשה. לפיכך; אומרת לנו בת הקול: 'פי כבד רצה האלקים את מעשיך' - עכשיו, אחרי שנשלם שלב העבודה במחשבה ובדבור, הגיעה השעה לעשות את רצון הבורא ב'מעשיך' - בעשיית הסוכה ובארבעת המינים שהם המעשה. ■

קול, מי היה מסוגל לילך ולאכול במוצאי יום הכפורים, אחרי עבודת הקדש של יום קדוש זה". בעל ה'תפארת בנין' מפרש את דבריה של בת הקול ואומר: בשלחן ערוך נפסק כי המדקדים במצוות מתחילים בהקמת הסוכה במוצאי יום כפור. חכמי הסוד היו אומרים: שעבודת הימים הנוראים היא

במדרש המובא בתוספות במסכת יומא (פז:): נאמר: כי במוצאי יום הכפורים יוצאת בת קול ואומרת: "לך אכל בשמחה לחמך ושתה כלב טוב יינה פי כבד רצה האלקים את מעשיך" (קהלת ט). נשאל הגרי"ז מבריסק זצ"ל על ידי אחד מתלמידיו: "לשם מה יש צורך בבת קול?" והשיב: "לולא הבת

מעבירין את רוע הגזירה

מה יעשה האדם שלא יהיו מעשיו סותרים את דבוריו בעומדו בתפילה מול הקב"ה? ע"פ ה'חפץ חיים'

את ימי חיי עצמו, יותר מכפי הקצובים לו, אפילו ברגע אחד, כך. קל וחומר, באלף אלפים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא אלקי השמים והארץ והוא חי וקים לנצח. כשאדם מקיים איזה מצות עשה שבתורה שנצטוונו מאתו והוא מברך עליה ואומר: **'ברוך אתה ה' וכו',** שהוא מדבר עמו לנוכח, **"כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ"** (שמות לג), או שהוא לומד תורתו ובודאי כבוד ה' שרוי אז שם, שעל זה נאמר: **"בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכֵּיר אֶת שְׁמִי אָבּוֹא אֲלֵיךְ וּבִרְכֻתֶיךָ"** (שמות כ) כדאיתא בברכות (דף ו). ובודאי מפיך רצון ממנו אז, על ידי זה. ונכתב דבר זה בספר זכרון לפניו כמו שכתוב: **"וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹרֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ"** (מלאכי ג) וּמִתְפַּרְסְמֵת אֵז פְּעוּלָתוֹ לִפְנֵי רְבוּא רַבּוֹת מְלָאכִים קְדוּשִׁים וְכַדְאִיתָא בְּזוּהַר הַקְדוּשָׁה: שגבריא אל המלאך עומד ומכריז בכל לילה את מעשה בני אדם שעל זה נאמר: **"וַיַּעַל הַכְּנָפִים {כְּנָפִים} יְגִיד דְבָר"** (קהלת י) ויהיה לו לאדם דבר זה לשבח ותפארת עולמים בעולם הבא (וגם בעולם הזה מועיל כמה פעמים להאריך ימי חייו ולהציל אותו מצרותיו) שזכה לשמש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, כמה ראוי לו לשמוח שמחה עצומה עד מאד בעת שמקיים המצוה וגם אחר כך. וביותר כשיזכור אז שהוא גוש עפר וזוכה לדבר עם אלקי השמים כאחד מצבא המרום אשר במרום, הלא ראוי שדמוע תדמע עינו מרוב שמחה ולהכנע לפניו ולקבל על נפשו לקיים תורתו בכל נפשו ומאדו:

הגידה נא אחי והתבונן בנפשך אם עלה לך דבר זה ברעיונך פעם אחת בשבוע, או פעם אחת בחדש, או על כל פנים פעם אחת בשנה להיות כל כך שמח וטוב לך מקיום המצוה, כמו זה האיש הנ"ל.

והנה באמת נאמר כל זה ברמז בכתוב: **"תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב מְרִב כָּל"** (דברים כח) ופירושו המפרשים: שראוי לו לאדם להיות שמח וטוב לב מעבודת ה' יותר מרוב כל התענוגים שיש במציאות. ■

כְּתַנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה רַחֲצִיתִי אֶת רַגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם" (שיר השירים ה). ובאמת הגורם הגדול לכל ענינים כאלו, הוא רוב טרדותיו של האדם שמשקיע עצמו בהן, עד שעל ידי זה שוכח לגמרי על מה נשלח הנה. וכל דבריו בזה, הוא רק הרגל לשון, שרגיל לומר כן מנעוריו **'נקדש את שמך..'** וכן כל נוסח התפלה. ואינו מתבונן בנפשו מה הוא מדבר ולפני מי הוא

מדבר. אבל באמת לא כן הדבר, אלא צריך לשהות על כל פנים מעט קודם התפלה עד שיפנה כל טרדותיו מלבו ויכוון למקום. וכדאיתא בשו"ע או"ח סימן צ"ג ס"א ע"ש:

והנה כאשר נתבונן בענינינו נראה בחוש שעבור רוב טרדותינו בעניני הבלי העולם, איבדנו את כח ההרגש הנטוע בנפש האדם. דהנה אנו רואים, כשזוכה אדם לדבר עם המלך והוא מבין שהמלך מפיך רצון ממנו והוא מצוה שיכתבו דבריו המחוכמים בספר זכרונותיו, כמה חזקה אז התפעלות נפשו מזה? ומה עצומה אז רוב שמחתו, עד שכשהוא בא לביתו, אינו יכול להתאפק מלספר זה לכל מכיריו ורעיו בשמחה עצומה מאד, עד שאור פניו מלהיב אז מרוב שמחתו ומעיד לכל, את רוב ההרגש שעשה דבר זה בנפשו. ואף אם היו לו מתחילה דאגות מעניני ביתו, הוא שוכחן אז מרוב שמחתו שיש לו מזה. ודבר זה הוא לו לזכרון בנפשו כמה שנים וכשבא לאיזו מסכה מספר להם את גודל אושרו והצלחתו שיש לו הכרה עם המלך.

ועתה נתבונן נא, אם כשזוכה לדבר לפני מלך בשר ודם שהוא רק תפארת לפי שעה, שאינו יכול להאריך אפילו

והנה, אם נתבונן על מעשינו והנהגתנו לענין עבודת ה', נראה שמעשינו סותרים לגמרי את דברינו. דמתחילה, כשבא לבית המדרש, עומד ואומר לפני ה': שיקדש את שמו בעולם, כאחד מצבא המרום העליונים. ותיכף כשיצא מבית המדרש ויפגע מישהו בכבודו, לפידים מפיו יהלכו עליו!

(הגהה - ולא כדרך המלאכים שהם ענוים ביותר. וכדאיתא בספרי, על הפסוק: "וְהָאִישׁ מָשָׁה עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (במדבר יב) - ולא מן המלאכים). ומסלק את דעתו מעבודת ה' לגמרי ומטנף נפשו בכמה איסורים, לשון הרע ורכילות ומחלוקת וליצנות ולפעמים גם באיסור גזל וחמס. ובתוך כמה שעות כשחוזר ובא לבית המדרש להתפלל מנחה בצבור לפניו יתברך, חוזר ומלביש את עצמו בתור קדושת מלאך ואומר: **'נקדש את שמך בעולם.. בשמי מרום.'**

כלל הדברים: הוא משנה את עצמו בכל יום מתואר צבא מרום, לתואר: **"חֲרַפְתָּ אֲדָם וּבִזּוּי עַם"** (תהילים כב) וחוזר ומצייר את עצמו לפני ה', כאחד מצבא המרום, התקובל לפני ה' קדושה כזו, לריח ניחוח?

דהוא דומה לאחד שזכה לשמש לפני המלך, כאחד משריו הגדולים. וכשיצא מלפניו, השכיר עצמו להיות מגורפי הביבין. וכשנודע הדבר למלך, כעס עליו ויאמר לו: **"בזה אתה מראה שאין שרותי שוה בעיניך לכולם ועל כן הסר עדייך מעליך (הוא הזכות שזכיתך עד כה, להיות כאחד משרי הנאמנים) ולא תזכה לעמוד לפני כל הימים."**

ובאמת אין זאת, כי אם שאין אנו מתבוננים בגודל כבודו וקדושתו של הקב"ה שהוא אלקי השמים והארץ והוא מחיה את הכל במאמרו. ועל כן, אין אנו מכירים את טוב חלקנו שזכינו לשרת למלך גדול ונורא כזה. ומשום הכי, פועל האדם בעצמו, שאחר שרותו למלך הכבוד הוא עוסק כמה פעמים בעניני הבליים אשר אין בהם תועלת לנפשו וגם לא לגופו, שאילו היינו מכירים את הדבר הזה, לא היה מפיל את עצמו מ'איגרא רמה לבירא עמיקתא' וכענין שנאמר: **"פֶּשְׁטֵיתִי אֶת**

מלחמת יאמרנו לכם' עם הרב **אמנון יצחק** שליט"א

ביום רביעי ה' תשרי 27/09/06
השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:00

איילת אולמי גיל ארועים - אזור התעשייה הכניסה חינם
ההרצאות מאובטחות © כל הזכויות שמורות לארגון "שופר"

דפוס הכהנים

03-616 22 36

הצלחה ברוחניות ובגשמיות למשפחת בריטש	לידה קלה בעילום שם	זיווג הגון וטוב נאווה בת זלפה	יעמדו על הברכה	
זיווג הגון לטורקאסה בת אלוריה	רפואה שלמה למסעודה בת לזיה	לעילוי נשמת רחמים קלמנטה בן רחל	זיווג הגון, הצלחה, בריאות ואושר ושנה נפלאה למאיר שאי בן ג'לסינה	בריאות ונחת רוח מבורך בן סולטנה ואשתו דוריס בת יולאנדה
בריאות והצלחה למאסימו בן מאריאלה	ברכה והצלחה לחלפו בן דינה	הצלחה לתשובה שלמה ואלטר צ'סרה בן פורטונאטה	בריאות איתנה לאלאונורא בת אלוריה	ברכה למשפחתו של דויד בן דינה

ארגון אוצרות חיים
בנשיאות הראשלי"צ הרב עובדיה יוסף

סוכות

עם 'אוצרות חיים' תשס"ז

במלון נאות מדבר המחודש בבאר שבע

★ בהשתתפות ★
מיטב הרבנים, זמרים, אומנים
פעילות עניפה לילדים
בריכת שחיה בשעות נפרדות

האלה ההיטלדה לאג הסוכות!

- גלאט כשר-משיח צמוד
- 7 לילות פנסיון מלא משיש עד מוצ"ש
- שירה והרצאות מרתקות

לפרטים אוצרות חיים רח' התקווה 73 ת"א
03-6880091 050-3131740/1

להדר בקודש

האדמו"ר מקוצק 41 בני ברק

מנחו ספרי תורה חדשים
שונתבו ע"י סופרים מוסמכים ויר"ש

תפילין מהודרים מבהמה גסה

במחיר **מיוחד - 1599 ש"ח בלבד!** (אפשרות לתשלומים)

לכל הרוכשים ספר תורה עד חנוכה
יקבלו - **תיק מפואר לס"ת מתנה**
או ספר הפטרות מהודר **במתנה**
אחריות לכל החיים!

לפרטים והזמנות: 052-80-777-22
הרב שבת

בשורה טובה
ספר חדש ומיוחד יצא לאור

"מתוק לנפש ומרפא לעצם"

חיבר וליקט
הרב **משה מלול שליט"א** (מ-ם)

שלשה כרכים!
מן הנושאים:

חודש אלול ומנהגיו - עבודת ה'
ימים נוראים - תשרי - ראש השנה
עשרת ימי תשובה - יום הכיפורים
חג הסוכות - חול המועד - שמיני עצרת

על פי המלצת כל גדולי הדור!
ספר חובה בכל בית!

להזמנות: 02-5865133
050-8744091

Finotec Finotec Group Inc. www.FINOTEC.com

שותף עסקי יקר,
3 טריליון דולר מתגלגלים מדי יום בשוק המט"ח, השוק הגדול בעולם.
חברות המחקר המובילות צופות גידול של פי 20 במהלך השנתיים הקרובות!

ואיפה אתה בתמונה?

כשותף עסקי של פינוטק תוכל להינות מתוכנית השותפים המהפכנית Profit Share ©. בה תרוויח גם כשלקוחותיך מרוויחים.

הרשות לניירות ערך האמריקאית
מבטיחה ומקיימת

חייג 2021 *

כל הרוכש דיסק לצפיה של 'מצעד הענוה' 'מפגן הענק' באצטדיון טדי

מקבל פוסטר ענק בגודל 70x100 ס"מ חינם!

ניתן לרכוש בנפרד:

מחיר פוסטר - 10 ש"ח

מחיר 10 פוסטרים - 70 ש"ח

מחיר הדיסק - 30 ש"ח

D.V.D 2 חלקים - 100 ש"ח